

Kultuuriministri 13. veebruari 2019. a määruse nr 5 „Rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõuga (edaspidi *eelnõu*) muudetakse kultuuriministri 13. veebruari 2019. a määruse nr 5 „Rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord“ 18. veebruaril 2019. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 15.02.2019, 5.

Eelnõu kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel.

Määruse rakendamisel on tekkinud vajadus seda muuta ja täpsustada. Muudatuste peamiseks eesmärgiks on partnerite valimine kolmeks aastaks ning esimene taotlusvoor on kavandatud aastateks 2025–2027. Vahepealsel ajal partnereid ei muudeta, et tagada partneriteks valituile kindlustunne tegevuste kavandamisel ja stabiilsus pikemaks perioodiks. Pikaajaline partnerlus tagab, et koostöö on sisukam ning tegevustega on võimalik saavutada suuremat ja kestmamat mõju.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kultuuriministeeriumi rahvakultuurinõunik Eino Pedanik (e-post eino.pedanik@kul.ee, telefon 628 2227), Eesti Rahvakultuuri Keskuse toetusprogrammide osakonna juhataja Margit Salmar (e-post margit.salmar@rahvakultuur.ee, telefon 600 9165) ja Kultuuriministeeriumi õigus- ja haldusosakonna õigusnõunik Kadri Kilvet (e-post kadri.kilvet@kul.ee, telefon 628 2224), kes tegi eelnõu juriidilise ekspertiisi.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 32 punktist.

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse § 1 lõikes 3 toetuse andja nimi. Alates 06.04.2020 on asutuse nimi Eesti Rahvakultuuri Keskus.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse määruse §-i 1 lõikega 4, et täpsustada, keda me mõistame partnerorganisatsiooni all.

Eelnõu punktiga 3 muudame määruse § 2 lõikeid 1 ja 2, sest rahvamajade võrgustikuga täpsustame partneri tegevusi valdkonnas ning ühtlasi täpsustame kõigi valdkonnas tegutsevate partnerite tegevuste tulemusi rahvakultuuri valdkonnas.

Eelnõu punktidega 4 ja 5 muudetakse ja täiendatakse määruse § 3 lõiget 1. Muudatusega soovitakse täpsustada toetatavaid tegevusi ning mõni tegevus lisada. Lähtudes kultuuri arengukava rahvakultuuri strateegilistest eesmärkidest on partneril kohustus laiendada koostööd oma võrgustikuga ning analüüsida tegevuste tulemusi. Täiendatud on toetatavate

tegevuste loetelu tegevustega, mis aitavad kaasa rahvakultuuri valdkonna arengule ning tulemuste saavutamisele.

Eelnõu punktiga 6 muudetakse määruse § 3 lõike 3 sõnastust. Muudatusega täpsustatakse, millistes valdkondades ja kui mitu partnerit on riigil plaanis valida. Rahvakultuuri valdkonnad on välja kujunenud ajalooliselt ning on toiminud alates eesti rahvusliku ärkamise perioodist. Rahvakultuur hõlmab rahva pärimuslikku ainelist ja vaimset kultuuri ning kombeid. Rahvatants, koorilaul, puhkpillimuusika ja rahvuslik käsitöö aitavad alal hoida traditsioone, harrastusteatri ja rahvakultuuriseltside tegevus, vaimse kultuuripärandi ja pärimuskultuuriga tegelemine säilitab ning tõstab eneseteadvust.

Eelnõu punktiga 7 täiendatakse määruse § -i 3 lõikega 4, milles tuuakse välja, et toetatavate tegevuste täpne jaotus valdkondade ja kalendriaastate lõikes avalikustatakse taotlusvooru avamise teates. Toetuse andja avalikustab taotlusvooru avamise teates enda ootused valdkonnas tegutsevale partnerile, mis on kooskõlas kultuuripoliitika rahvakultuuri valdkonna eesmärkidega.

Eelnõu punktiga 8 muudetakse ja leevendatakse § 4 lõike 2 punktis 1 toodud nõuet taotlejale. Vastav ettepanek on tulnud valdkonnas tegutsejalt.

Eelnõu punktiga 9 täiendatakse § 4 lõike 2 punkti 6 nõudega, et taotlejal peab mh olema enda organisatsiooni tutvustav kodulehekülg. Avaliku raha kasutamisel peab olema avalikkusele nähtav rahvakultuuri valdkonnas tegutseva partneri tegevus, organisatsiooni ajalugu, võrgustik, arengu- ja tegevuskava jms, mis aitab kodulehe külastajal tutvuda rahvakultuuri valdkonnas tegutseva organisatsiooni võimekuse ja vajalikkusega.

Eelnõu punktidega 10 ja 11 lisatakse taotlejale kohustus esitada rahvusvahelise sündmuse korraldamise eelarve kui see hõlmab taotleja tegevust ning kolme toetuse kavandatava kasutusaasta tegevuskava.

Eelnõu punktiga 12 muudetakse määruse §-i 6 tervikuna. Muudatus on seotud senise üheaastase partnerlusperioodi asendamisega kolme aastaga. Lõike 3 kohaselt avatakse taotlusvoor iga kolme aasta järel, st 2024. aasta sügisel, 2027. aasta sügisel, 2030. aasta sügisel jne. Kolmeaastane partnerlussuhe tagab stabiilsuse ja kindluse toetuse saajatele oma tegevuse kavandamisel ning võimaldab tegevustega saavutada suuremat ja kestvat mõju.

Eelnõu punktiga 13 täiendatakse §-i 7 lõikega 4, millega sätestatakse, et toetust saab taotleda ainult kolmeks järjestikkuseks kalendriaastaks. Toetuse andja määrab toetussumma enne taotluse esitamist (avaldatakse taotlusvooru avamise teates) ning selle etteantud summa raames tuleb oma tegevusi taotluses kirjeldada.

Eelnõu punktiga 14 ja 15 muudetakse määruse §-s 9 toodud abikõlblikkuse perioodi nõudeid. Abikõlblikkuse periood algab toetuse kavandatava kasutusaasta 1. jaanuarist või taotluses märgitud hilisemast kuupäevast ning ei või olla pikem kui sama kalendriaasta 31. detsember. Abikõlblikkuse periood ei kesta kolm aastat järjest, vaid esimese aasta tegevused

ja sellega seotud kulud tuleb ära teha esimese aasta jooksul, kasutades selleks esimese aasta toetust; teise ja kolmanda aasta tegevused ja kulud tuleb teha vastavalt teisel ja kolmandal aastal.

Abikõlblikkuse perioodi pikendamise võimalust enam ei ole, sest tegemist on kolme aasta toetusega ning toetuse andja eesmärk on saada toetuse eest tulemusi igal aastal. See tähendab, et tegevuskavas esimeseks aastaks kavandatud sündmust või tegevust ja sellega seotud kulusid ei saa järgmistesse aastatesse edasi lükata. Küll aga võib toetuse saaja esitada muudatustaotluse, et sarnaste maksumustega tegevusi aastate vahel ringi tõsta, kui see aitab kaasa tulemuste paremale saavutamisele. Kuna toetus on mõeldud peamiselt organisatsiooni üldise toimimise jaoks ning selle kohta ei pea esitama kuludokumendipõhist aruannet, on selle toetuse liigi puhul küsimus rahavoogude mõistlikus juhtimises ning sisulises mõttes ei saagi tekkida püsikulude edasilükkamise vajadust. Kui mõni tegevus jääb ära või kulud osutuvad väiksemaks, tuleb toetuse jääk toetuse andjale tagasi kanda.

Eelnõu punktiga 16 muudetakse määruse §-i 10 tervikuna. Muudatus on seotud kolme aastase perioodiga ning sellega, et erinevalt varasemast praktikast, annab eelnõu alusel toetuse andja toetuse suuruse enne taotluse esitamist taotlusvooru avamise teates teada. Toetus määratakse maksimaalselt seitsmele taotlejale. Esimese kalendriaasta toetuse suurus avalikustatakse taotlusvooru avamise teates, teise ning kolmanda aasta toetus ei ole suurem kui esimeseks aastaks määratud summa. Seega ei ole toetuse taotlemist summaliselt, vaid toetuse andja kuulutab võimaluse kandideerida konkreetsele summale ja annab ette teemad ning tegevused, mille osas tulemust ootab. Toetuse suurus võib valdkonniti erineda.

Teise ja kolmanda kalendriaasta toetuse summa ei tohi olla suurem kui esimeseks kalendriaastaks määratud summa, kuid võib olla väiksem, kui Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarves toimuvad muudatused. Seega peavad taotlejad oma tegevuste planeerimisel lähtuma sellest, et toetussumma on kolm aastat järjest sama, sest taotlusvooru kogueelarve ei kasva. Seetõttu tuleb taotlejal juba tegevusi planeerides arvestada võimaliku inflatsiooniga ning teise ja kolmanda aasta tegevuskavas tuleb selle võrra vähem tegevusi planeerida või suurendada omaosalust järgnevatel aastatel või kavandada (suuremat) kaasfinantseeringut muudest allikatest.

Eelnõu punktiga 17 lühendatakse määruse § 11 lõikes 1 toodud taotluste menetlemise tähtaega, sest senine praktika on näidanud, et taotluste menetlemiseks ei lähe 90 tööpäeva aega.

Eelnõu punktidega 18 ja 20-25 muudetakse määruses neid paragrahve, mis varasemalt reguleerisid taotluse osalist rahuldamist. Kuna eelnõu alusel määrab toetuse summaliselt toetuse andja enne taotluse esitamist, ei toimu enam taotluse osalist rahuldamist.

Eelnõu punktiga 19 muudetakse määruse § 12 lõiget 3 ning kehtestatakse toetuse andjale nõue töötada välja taotluste hindamiseks meetodika. Hindamisemetoodikas esitatakse kriteeriumid, hindedkaalad ja kirjeldused. Nende selge lahtimõtestamine, sh asjaolude kirjeldus, on oluline, et taotlejale oleks arusaadav, mille järgi taotlusi hinnatakse. Samuti on läbipaistvad ja selgelt kirjeldatud kriteeriumid abiks taotluse koostamisel ning tegevuste ja tulemuste kirjeldamisel. Ühtlasi saavad selgetest kriteeriumidest juhendada taotluste hindajad.

Eelnõu punktiga 26 täiendatakse §-i 18 lõikega 3. Muudatusega täpsustatakse tingimusi teise ja kolmanda kalendriaasta väljamaksele.

Eelnõu punktiga 27 muudetakse määruse § 19 lõiget 1. Muudatusega lisatakse vahearuande esitamise kohustus ning tähtaeg.

Eelnõu punktiga 28 muudetakse määruse § 19 lõiget 2. Muudatus on seotud eelnõu punkti 27 sisukirjelduses kirjeldatud vahearuande esitamise kohustuse lisamisega. Antud säte reguleerib vahearuande menetlus tähtaega toetuse andjale.

Eelnõu punktiga 29 muudetakse määruse § 19 lõiget 3 selliselt, et aruande esitamise pikendamise võimalus jääb ainult lõpparuandele. Vahearuande esitamise tähtaja pikendamise võimalust eelnõu ette ei näe, sest see muudaks võimatuks järgneva kalendriaasta toetuse õigeaegse ülekandmise ning tegevustega alustamise. Kuna vahearuanne ei kata nii või teisiti kogu aastat, sest see esitatakse 1. detsembriks, siis puudub ka sisuline vajadus tähtaja pikendamiseks. Esimese aasta vahearuandest ajaliselt välja jäänud tegevused kajastatakse teise aasta vahearuandes.

Eelnõu punktiga 30 täiendatakse määruse §-i 21 punktiga 14, mille kohaselt peab toetuse saaja lähtuma läbipaistva huvikaitse heast tavast¹ ja vabaühenduste eetikakoodeksist². Avatud valitsemisest oluline osa on läbipaistvus, et kõik mõistaks, missuguste põhjenduste, aga ka kelle mõjutustegevuse abil otsused sünnivad. Ebaeetiliste võtete kasutamine võib negatiivselt mõjutada vabaühendust, tema valdkonda kui ka kogu vabakonda. Tava järgimisest võib teada anda oma kodulehel, olles selle oma organisatsioonis läbi arutanud ja läbi mõtestanud. Eetikakoodeks sätestab vabaühenduste väärika tegutsemise põhimõtted, mille järgimine tõstab ühenduste ja mittetulundussektori usaldusväärsust ühiskonnas.

Eelnõu punktiga 31 tunnistatakse kehtetuks määruse § 22 punkt 5, sest detailset eelarvet enam taotlusega koos ei küsita.

Eelnõu punktiga 32 muudetakse määruse § 24 punkti 6, kus täpsustatakse, et mh võib toetuse andja jätta toetuse välja maksmata kui Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarve maht muutub (väheneb).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu alusel ei anta vähese tähtsusega abi ja grupierandiga hõlmatud riigiabi.

4. Eelnõu mõjud

Eelnõu kehtestab senisest selgemad prioriteedid ja teemad vastavalt kultuuri arengukava strateegilistele eesmärkidele, mis võimaldab ressursse suunata läbimõeldumalt. See suurendab tõenäosust, et toetused toovad kaasa märgatava ja kestva mõju rahvakultuuri valdkonnas.

¹ <https://www.heakodanik.ee/labipaistva-huvikaitse-hea-tava/>

² <https://heakodanik.ee/vabauhenduste-eetikakoodeks/>

Kolmeaastane partnerlussuhe tagab stabiilsuse ja kindluse toetuse saajatele, mis võimaldab neil oma tegevusi paremini kavandada ja ellu viia. Pikemaajaline planeerimine peaks viima kvaliteetsemate ja jätkusuutlikumate tegevusteni.

Kolmeaastased partnerlussuhted vähendavad toetuse andja halduskoormust, sest taotlusvoorud ei ole vaja korraldada enam igal aastal. Eelnõus kajastatud määruse muudatusi on selgitatud seletuskirja punktis 2. Muudatused parandavad lisaks üldist õigusselgust ja aitavad kaasa toetuse andmise eesmärgi ja tulemuse saavutamisele.

5. Eelnõu rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja eelnõu rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu rakendamisega täiendavaid tulusid ega kulusid ei kaasne. Eelnõu alusel toetuse andmist rahastatakse riigieelarvest. Eelnõu ei mõjuta seda, kui suur on taotlusvoorude eelarve, vaid reguleerib põhimõtteid, kuidas olemasolevat raha taotlejate vahel jagatakse, sest taotlusvoorude määrad ei reguleeri riigieelarve koostamise protsessi. Taotlusvoorude mahud sõltuvad riigieelarve strateegiast, konkreetse eelarveaasta riigieelarvest ning kultuuripoliitilistest prioriteetidest.

6. Eelnõu jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras, st kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks MTÜ-dele Eesti Kooriühing, Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, Eesti Folkloori Nõukogu, Eesti Harrastusteatri Liit, Eesti Rahvamajade Ühing ja Eesti Kultuuriseltside Ühendus.